

Slovenski dom

Štev. 76

V Ljubljani, v ponedeljek, 5. aprila 1943-XXI

Leto VIII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Bollettino n. 1044

Moderata attività operativa in Tunisia 4 velivoli abbattuti, una petroliera affondata

Il Quartier generale delle Forze armate com-
municava:

Lungo tutto il fronte tunisino moderata atti-
vità operativa: nel settore settentrionale le nostre
artiglierie hanno battuto, con efficaci concentra-
menti di fuoco, carri armati e automezzi nemici.

Aeroporti avversari della Tunisia meridionale
sono attaccati con azione notturna da nostri bom-
bardieri.

Quattro velivoli venivano abbattuti dai cac-
ciatori germanici.

Nel Mediterraneo orientale nostri aerosili-
ranti in ricognizione offensiva colevano a poco
una petroliera da 4000 tonnellate navigante in con-
voglio scortato.

Vojno poročilo št. 1044

Zmerno bojno nasto- panje v Tuniziji štiri letala sestreljena, ena petro- lejska ladja potopljena

Po vsem tunizijskem bojišču zmerno
bojno nastopanje. Na severnem odseku je naše
topništvo z uspešnim zgoščanim ognjem tolko na-
sprotnikova oklepna avtomobilska vozila.

Naši bombniki so v nočnem nastopu napadali
nasprotnikova letališča v južni Tuniziji. Nem-
ški lovci so sestrelili štiri letala.

Na vzhodnem delu Sredozemskega
morja so naša torpedna letala pri napadalnem
ogledovanju na mestu potopila 4000 tonski petro-
lejski parnik, ki je plul v smeri na kon-
voj.

Pomembna beseda bolgarskega ministra

Sofija, 5. aprila. s. Bolgarski minister za javna
dela Vasiljev je imel včeraj v Lomu važen poli-
tičen govor pred množico pristaniških delavcev.
Najprej je našel neskončno vrsto zločinov, ki jih
je povsod zagrešil boljševizem, potem je pa obrav-
naval zlasti delovanje boljševizma proti izpolnitvi
bolgarskih narodnih vzorov. Rekel je med drugim:

Rusija ni nikoli želela, da bi Bolgarija postala
trdna in neodvisna. Nasprotno, Rusija je nepre-
trdnoma zasledovala svoje imperialistične cilje na
Balkanu. Ako bi Bolgarija poslušala Rusijo, bi
od svoje zvestobe žela prav tisto, kar smo videli
na baltičkih državah. Naravnost bedasto je sklice-
vanje Rusije na skupnost slovanskih narodov. Kdo
od Slovanov more odobravati tisto, kar so Rusi
naredili s Poljsko? Se mar mi Bolgari ne spomi-
njamo več, da je bila prav Rusija tista, ki je pod-
pirala Srbijo pri kraji bolgarskega ozemlja? In kdo
more zanikati rusko stališče do Macedonije? Komu-
nisti so tisti, ki počenja v Bolgariji najhujše
zločine. Ako so ljudje naši sovražniki, potem so ko-
munisti še nevarnejši.

Kako so potekali boji za Marethsovo črto

Angleški 8. armadi se ni posrečilo obkoliti sil Osi

Rim, 5. aprila. s. Kdo hoče prav spoznati in
preceniti obrambno bojevanje italijanskih in nem-
ških čet na južnem odseku tunizijskega bojišča,
mora imeti pred očmi zemljepisne razmere tega
ozemlja: Marethsova črta leži nekako 50 km južno
od Gabesa in teče od obale v jugovzhodni smeri
ter se naslanja na gorsko verigo Osur Mat Mata.
Siloviti napad angleške 8. armade proti Marethskim
postojankam, ki se je začel 20. in 21. marca, je
nasprotnikom prinesel le nekaj bornih uspehov. Toda
po odločnih protinapadih italijanskih in nemških
oklepniških divizij 22. in 23. marca so se morali An-
gleži spet umakniti. To so morali sami priznati
in Churchill je na seji spodnje zbornice izjavil, da
so v zadnjih 36 urah bile sile osi tiste, ki so na-
padale 8. armado, in da je nasprotnik znova spet
osvojil vse ozemlje ob mostišču, ki ga je general
Montgomery naredil ob Marethski črti. Ker napad
na Marethske postojanke spričo vztrajne obrambe
italijanskih in nemških sil ni uspel, je angleško
poveljstvo nabralo svoje sile okraj črte Osurja,
da bi s počasnim obkrožanjem doseglo to, kar se
mu ni posrečilo z napadom na Marethsovo črto. Dne
24. marca se je začelo drugo bojno razdobje v na-
sprotnikovem napadu in položaj italijanskih in
nemških sil, ki so bile pod poveljstvom generala
Messeja, je bil takle: sile osi so imele vso Mareth-
sko črto v varni posesti, onstran Osurske črte pa
je bilo dovolj čet za varstvo pušavske poti iz
Gheblija proti El Hammu. Dne 24. marca so se
angleške oklepne divizije vrgle znova z vso silo na
Marethsovo črto. Čeprav niso mogle vdreti v
postojanke, so hotele preprečiti, da bi ondotne čete
mogle na pomoč na druge odseke. Tega in nasled-
njega dne so se silni valovi nasprotnikovih sil za-
ganjali v silajno se branče sile osi. Italijanski
pešci, bersaljerji, konjeniki, topničarji, črne srajce,
mladi fašistični prostovoljci ter vse nemške čete
v Marethsovi črti so pisali strani vojaške hrabrosti,
ko so se v vroči bitki postavljali po robu močnej-
šim angleškim bojnim silam.

Nova potrditev neomajnega prijateljstva med Italijo in Madžarsko

Tridnevni obisk madžarskega ministrskega predsednika v Rimu ter njegovi posveti z Ducejem

Rim, 4. apr. s. Na povabilo Duceja je prišel
na uradni obisk v Italijo, kjer se je mudil 1., 2.
in 3. aprila, predsednik madžarske vlade in zuna-
nji minister Nikola Kallay.

Predsednik Kallay je tako po zgledu svojih
prednikov stopil v osebne stike z glavnimi za-
stopniki fašistične vlade. V razgovorih z Ducejem
in državnim podtajnikom zunanjega ministrstva
Bastianijem je predsednik madžarskega ministr-
skega sveta temeljito preučil splošni vojaški in po-
litični položaj in vprašanja, ki posebno zanimajo
Italijo in Madžarsko v okviru skupnih ciljev Ita-
lije, Nemčije ter ostalih držav trojne zveze. Raz-
govori, ki so znova potrdili popolno istovetnost
naziranj, so potekali v prisrčnem prijateljstvu, ki
je bilo vedno značilno za odnose med obema
državama, sta bolj kakor kdaj edini v trdnem
sklepu glede tesnega bodočega sodelovanja za
skupne koristi in za obnovo Evrope na temelju
stvarne pravice in poštenosti.

Rim, 3. apr. s. Med obiskom v Italiji v prvih
treh dneh aprila so predsednika madžarskega mi-

nistrskega sveta spremljali minister Szentmiklosy,
ravnatelj političnih naslovov v madžarskem zuna-
njem ministrstvu, tajniki, italijanski poslanik na
Madžarskem in madžarski poslanik pri Kvirinalu.

Predsednik Kallay je prišel zjutraj 1. aprila
in so ga sprejeli Duce, minister-tajnik stranke,
državni podtajnik v zunanjem ministrstvu, načelnik
glavnega stana oboroženih sil, člani vlade in vi-
soki funkcionarji zunanjega ministrstva.

Eksc. Kallay je položil v Pantheonu venec
pred spomenik Neznane vojaka in venec v sve-
tišču padlih fašistov. Nato ga je sprejel Kralj in
Cesar, ki ga je pridržal s spremstvom na obedu.
Popoldne je Eksc. Kallaya sprejel Duce.

Z Ducejem se je Kallay razgovarjal nad dve
uri ob navzočnosti državnega podtajnika za zuna-
nje zadevo Eksc. Bastianinija. Zvečer je podtajnik
Bastianini priredil gostu na čast večerjo, pri ka-
teri so bili razen predsednikovega spremstva čla-
ni vlade in visoki funkcionarji zunanjega mini-
strstva. Po večerji je Eksc. Bastianini pozdravil
madžarski narod in regenta Horthyja ter se po-

klonil dobrodošlemu gostu. Predsednik madžar-
skega ministrskega sveta je v odgovoru izrekel
goreče želje za italijanski narod, Kralja in Ce-
sarja ter Duceja.

Eksc. Kallay je 2. aprila zjutraj obiskal stalno
razstavo fašizma. Na razstavi ga je sprejel tajnik
stranke Eksc. Vidussoni. Častno službo je imela
stotinja mladih fašistov povratnikov iz slavni-
h bojev pri Bir el Gobiju. Nato se je predsednik
Kallay znova razgovarjal z Ducejem, ki ga je po-
vabil na obed s podtajnikom Bastianinijem, mini-
strom Szentmiklosyem in italijanskim ministrom
v Budimpešti Anfusom. Eksc. Kallay je obiskal
tudi madžarsko akademijo in je sprejel člane ma-
džarske skupnosti, nakar je odšel na Kapitol,
kjer je priredil njemu v čast sprejem rimski gu-
verner. Zvečer je madžarski veleposlanik na ita-
lijanskem dvoru priredil večerjo. Navzoči so bili
razen predsednika Kallaya, njegovega spremstva,
državnih podtajnikov zunanjega ministrstva in več
članov vlade.

Madžarski predsednik se je podal tudi v Va-
tikan, kjer ga je sprejel papež v posebni audienci.
Nato je obiskal kardinala državnega tajnika. Zve-
čer 3. aprila se je Kallay udeležil s spremstvom
večerje, ki jo je njemu v čast priredil predsednik
Društva prijateljev Madžarske veleposlanik Arlot-
ta, nakar je Kallay s spremstvom zopet odpoval
na Madžarsko.

Španski glas o pomenu imenovanj v vodstvu italij. vojne mornarice

Madrid, 5. aprila. s. Rimski dopisnik špan-
skega lista »Arriabac« piše glede novih imenovanj
na najvišjih mestih v italijanski mornarici in
pravi, da bi ta imenovanja utegnla imeti poseben
pomen z zvezi z bitko v Tuniziji ter njenim ve-
rojetnim razvojem. Če bi italijanskemu brodogra-
darstvu udarila za boj, poudarja list, se bo to bro-
dogrje prikazalo v vsej svoji sili. In prvi, ki o
hrabrosti poveljnikov in mornarjev tega brodogra-
darstva dvomijo, so Angleži.

Sovjeti ustanovljajo poljsko boljševiško vlad

Varšava, 5. aprila. s. Iz novic, ki jih prinaša
tukajšnji tisk, je videti, da se pod pokrovitelj-
stvom Sovjetov ter Kominterne ustanovlja nova
poljska vlada, ki jo sestavljajo komunisti, pobegli
v Sovjetsko Rusijo. Ta vlada naj bi izpodbijala
vlado generala Sikorskega ter odobrila sleherni
boljševiški korak glede poljskih vzhodnih meja.
Šla naj bi celo tako daleč, da bi na Poljskem
oklicala Sovjetsko republiko.

Sovjetske letalske izgube

Od pričetka vojne do včeraj so Sovjeti iz-
gubili 37.283 letal, poročajo nemški vojaški
krogi. Od teh letal so jih oddelki nemške voj-
ske sestrelili 1177.

Vesti 5. aprila

V zagrebški stolnici je bila slovesna sveta maša
za pokojnim ustaškim junakom, polkovnikom
Francetičem. Pri maši so bili poglavnik, čla-
ni vlade in druge velike osebnosti.

V prihodnjih dneh bo prišel v London avstral-
ski ministri predsednik Ewart, nato pa bo
odšel v Washington. Njegov prihod v London
je v zvezi z angleškimi in ameriški obljub-
bami Avstraliji in Novi Zelandiji glede obram-
be pred Japonci.

Ameriške čete so na povelje generala Connellyja
zasedle transiransko železnico, ki veže Perzijski
zaliv s Kaspijskim morjem. Združene države
mislijo popolnoma izključiti Anglijo in
Rusijo iz Perzije. V ta namen so poslale po-
sebno komisijo.

Nemčija se danes bori z istima nasprotnikoma,
kakor se je morala boriti v dobi svojega pre-
poroda. To sta svetovni kapitalizem ter med-
narodni boljševizem, je povedal nemški mi-
nister Rosenberg na zborovanju narodnih so-
cialistov v Münchenu. Dejal je tudi: Vemo,
da so mostovi za našimi hrbi porušeni; vemo,
da živimo v odločitelnih urah nemške zgo-
dovine, vemo pa tudi, da daje poročstvo za
zmago Nemcev odločnost 80 milijonov Nem-
cev in da nobena sila na svetu ne bo mogla
preprečiti nemškega preporoda.

Med angleškim prebivalstvom opažajo vedno več
je nezadovoljstvo proti Judom, ki Angleže v tej
vojni izkoriščajo. Judje so povsod, imajo v ro-
kah mnogo listov velikih podjetij in bank. Za-
stopani so tudi v vladi po Horu Belshu, Per-
cyu Harrisu in drugih, tako da jih bo težko
odstraniti.

Šveica je kupila od Finske 2800 tonski parnik. S
tem nakupom je švicarska mornarica dosegla
70.000 ton.

vedno v polni veljavi in da gredo celo tako daleč,
da preprečujejo pomoč težko bolnim otrokom in
ženskam. Izjava Dingle Foota pojasnjuje istočasno
pomen načrtov glede »povojne« aprovizacije gla-
dujočih evropskih ljudstev, ki sta jih objavila lord
Woolton in Herbert Hoover. Če bi se morali evrop-
ski narodi zanašati na te obljube, bi se lahko že
smatrali za izgubljene, toda evropska neodvisnost
glede prehrane je že tako napredovala, da lahko
vztraja tudi brez ameriškega mleka v prasku. (»U-
time Notizie«)

Neuspešni sovjetski napadi le še na severnem odseku

Hude ruske izgube pri Ilmenskem jezeru in pred Leningradom
V Tuniziji zatišje, krajevni boji le na srednjem in južnem odseku

Hitlerjev glavni stan, 5. aprila. Nemško vrhov-
no poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno vojno
poročilo:

Večkrat ponovljeni sovjetski napadi proti
vzhodni bojni črti kubanskega mostišča ter južno
od Ilmenskega jezera in pred Leningradom so bili

zavrženi z velikimi izgubami za nasprotnika. So-
vjetske izhodiščne postojanke so bile razbite v top-
niškem ognju in med napadi našega letalstva.

Na ostalem bojišču je bilo mirno, kolikor ni
bilo krajevnega bojnega delovanja na področju pri
Ljumu.

Tudi v Tuniziji je potekel včerajšnji dan v
splošnem brez večjega bojnega delovanja. Samo na
nekaterih odsekih srednjega in južnega tunizijskega
bojišča je bilo živahnejše krajevno bojno delovanje.

Angleški bombniki so napadli preteklo noč več
krajev v zapadni Nemčiji. Večja škoda je nastala
predvsem na mestnem področju Essena. Prebival-
stvo je imelo izgube. Nočni lovci in protiletalsko
topništvo so sestrelili najmanj 21 napadajočih letal.

Protiletalsko topništvo s kopnega in z morja,
kakor tudi stražni volni in lovci na podmornice so
sestrelili ob norveški obali in pred zasedenim za-
hodnim ozemljem in na Sredozemskem morju 8
nasprotnih letal.

Oddelek nemških brzih bojnih letal je pri
dnevni napadih proti južni obali Anglije metel
bombe težkega kalibra na vojaške cilje v mestu
Eastbourne.

Berlin, 5. aprila. s. Iz vojaških krogov se je
izvedelo, da so Sovjeti po zelo hudih izgubah, ki
so jih imeli pri napadih s severne strani proti ku-
banskemu mostišču, prenesli svoje napadalne na-
stopne na južni bok. Ponovni siloviti ruski napadi
s krepko podporo oklepnikov in močnih skupin
bojnih letal so se zrušili ob zagrizeni obrambi
nemških in romunskih čet, ki so preprečile vse so-
vjetske poskuse za prodor. Poleg tega se je izve-
dela, da so nemška letala predvčerajšnjim z ve-
likim uspehom bombardirala boljševiške napadalne
postojanke južno od Ladoškega jezera ter zadela
železniške naprave in skladišča z oskrbo v sovjets-
kem zaledju. Na skrajnem severnem odseku so
skupine strmoglavcev močno napadle letališče pri
Murmansk in pristaniške priprave v Rostu. V
vročih letalskih dvobojih so boljševiki izgubili 21
strojev.

ljivem položaju. Zato je bilo treba misliti na re-
šitev dragocenih in velikih sil. Divizije ob Mareth-
ski črti so potem dobile ukaz, naj se umaknejo na
krajšo in ugodnejšo bojno črto takoj severno od
Gabesa. Za doseglo nove črte je bilo treba zavaro-
vati dostop do Gabesa in El Hammu. Vztrajni
obrambi sil osi se je posrečilo, da je zadržala moč-
nejšega nasprotnika, da ni mogel priti do El Ham-
me pred 27. marcem, ko so italijanske in nemške
sile že prišle skozi. Angleški in ameriški oklepniki
so prišli v Gabes prepozno, ker je bila nameravana
»vrača« tedaj že prazna.

Turški listi o zadnjem govoru predsednika poljske vlade

Ankara, 5. aprila. s. Ves turški tisk objavlja
daljše izvlečke iz govora, ki ga je v Londonu imel
predsednik poljske vlade general Sikorski, ki je
potrdil odločno voljo Poljske, da bo branila svojo
nedotakljivost. Lista »Dzumhuriyet« in »Republika«
povzemata vsebino govora z naslovi: »Poljska se
bo dvignila, ako po končani vojni njenih pravic ne
bi priznali«. Tudi list »İstambul« posveča svojo
prvo stran govoru Sikorskega. Vprašuje se, ali mo-
rebiti »atlantskega sporazuma« ni napadla bolezen
in pristavlja: »Kake nekako, kakor da od njega ni
ostalo drugega kakor nekaj zmedenih odlomkov, iz
katerih je verjetno, da bo nastal drugi sporazum,
ki bo popolnoma drugačen od prvotnega. Toda tu
so razni narodi s Poljsko na čelu, ki zahtevajo, da
se spoštuje danes in jutri listina, ki jo je svoje-
časno slovesno potrdilo 26 držav«. Glede zatrdila
general Sikorskega, da bo Poljska za vsako ceno
in z vsemi sredstvi branila svojo neodvisnost in
nedotakljivost, pravi list, da je nemir Poljske ra-
zumljiv, če upoštevamo odklonilen odgovor na

njeno zahtevo, da se v celoti obnovi stara Poljska.
V tej zvezi omenja izjavo, katero je dal listu »Life«
veleposlanik Davies, ki je dejal, da hoče Rusija
zavzeti nazaj vsa ozemlja, ki jih je v vojni izgu-
bila. »İstambul« končno poudarja pomen velikega
zboru v New Yorku proti smrtni obsodbi dveh
poljskih voditeljev Alterja in Ehrlicha v Sovjetski
Rusiji.

Angleška okrutnost do belgijskega prebivalstva

Rim, 4. aprila. Dingle Foot, britanski državni
tajnik za gospodarsko vojno, je sporočil spodnji
zbornici, da je angleška vlada odklonila dovoljenje
za izvoz mleka v prasku v Belgijo. Po navedbah
agencije »La Correspondance« je mleko v prasku
ponudil ameriški Rdeči križ, da bi se razdelil med
belgijske jetične otroke. Odklonitev dokazuje, da
so nečloveški kriteriji britanskega vojevanja še

Visoki komisar obiskuje zdravstvene ustanove

Obisk v umobolnici v prisilni delavnici in na Studencu, v otroški polikliniki, v pokrajinskem Dečjem domu — Ogled S. Šantlove razstave

Ekscelencija Grazioli je s številnimi obiski v najrazličnejših socialnih in zdravstvenih ustanovah v Ljubljani ponovno dokazal svoje zanimanje za najširše nepremične in delovne sile, ki so v največji meri deležni koristi, ki jih jim nudijo javne socialne, humanitarne in zdravstvene ustanove. V vrsti svojih obiskov po zdravstvenih ustanovah je v soboto dopoldne ogledal najprej opazovalni oddelček v Ljubljani, umobolnico v bivši prisilni delavnici, nato pa umobolnico na Studencu. Po ogledu v šolski polikliniki in pokrajinskem Dečjem domu pa je okrog poldneva obiskal tudi Šantlovo retrospektivno razstavo v Jakopičevem paviljonu.

Eksc. Grazioli je davi ob pol devetih prispel v spremstvu Kvestorja Ravellija in majorja kr. karabinjerjev Baronija pred umobolnico v bivši prisilni delavnici, kjer ga je ob vratih zavoda sprejel ravnatelj zavoda šef primarij dr. Fr. Gerlovič s pokrajinskim zdravnikom dr. Balistrerjem, nadzornikom za bolnišnice dr. Ferrarjem, šefom dr. Kamionom in drugimi, katere je predstavil dr. Gerlovič visokemu obiskovalcu. V daljšem govoru se je upravnik umobolnice nato zahvalil Eksc. Grazioliu za zanimanje, ki ga kaže za zavod, za pomoč, ki jo je zavod deležen s strani Pokrajine, in je priporočil zavod in njegovo varovanje Eksc. Grazioliu še v nadaljnjo naklonjenost. Eksc. Grazioli je nato s spremstvom pregledal zavod in se podrobno zanimal, kako so nastanjeni bolniki, kako žive, kako se hranijo. Tu v zavodu je vsega skupaj 270 bolnikov in bolnic. Ogledal si je poleg upravnih prostorov bolniške sobe, spalnice, dnevne prostore, prav tako pa tudi stranske in gospodarske prostore, kakor kuhinjo s pripravnimi in shrambo. Obisk v etranskem poslopju in v lepi zavodovi hišni kapeli, za katero je daroval 5000 lir, ter stari pralnici je zaključil pregled zavodovih ustanov v Ljubljani.

Ravnatelj dr. Gerlovič je nato spremljal visoke goste na Studencu, kjer je ob vrodu pričakovalo visoke goste tamkajšnje zdravniško in upravno osebje. Eksc. Grazioli si je ogledal najprej upravno poslopje ob vrodu, nato pa nekatera gospodarska poslopja, ki so bila na poti proti glavnim bolniškim paviljonom. Zavod ima na Studencu razsežno posestvo, na katerem ima izvedeno smotno ekonomijo, ki omogoča vsaj dolno preskrbo zavodovih bolnikov z nekaterimi živili. Na lastnih njivah pridelava zavod vsoto potrebne zelenjave, dalje red kure, svinje in govedo. Gostje so si ogledali sodobno urejeno kuhinjo, hlev za svinje in govedo in druge gospodarske naprave. Na sredi razsežnega posestva je dvanajst glavnih poslopij, med katerimi je izredno lepa kapela, katero je obiskal Eksc. Grazioli. Še preden je nadaljeval obiske po štirih moških in štirih ženskih oddelkih. Eksc. Grazioli je povsod ogledal dnevne prostore, spalnice in bivališča ter se je pohvalno izrazil o obeh na novo zgrajenih in sodobno urejenih paviljoni. Zanimal se je tudi za kuhinjo, ki lahko pripravi 700 obrokov. Ob koncu pregleda je želel vedeti, kaj vse zavod najnujnejše potrebuje, in odredil, da bo v kratkem ekscelencija posebna seja, ki naj bi razpravljala o vseh tekočih vprašanjih tega tako velikega zavoda, v katerem

živi sedaj 460 bolnikov in bolnic. Izrazil je ravnatelju dr. Gerloviču svoje zadovoljstvo nad ureditvijo obeh zavodov ter mu tudi v bodoče zagotovil svojo pomoč.

Sledil je obisk v otroški polikliniki in šoli za sestre-negovalke v Lipičevi ulici. Goste sta sprejela ravnatelj Higijenskega zavoda dr. Pirc in voditeljica otroške poliklinike gospa dr. Tavčarjeva. S posebno ljubeznijo si je Eksc. Grazioli ogledal na vitez majhni zavod, v katerem je posebna ambulanta, v katero prinašajo matere svoje bolne otroke. Prav tedaj je bilo v čakalnici polno mater z otroki in Ekscelencija Grazioli se je ljubeznivo razgovarjal z njimi. Ogledal si je dalje prostore posvetovalnice za matere, predavališče za sestre-negovalke in nato v prvem nadstropju oddelček za dojenčke. Posebno se je zanimal za to, če dobiva zavod dovolj mleka in drugih za dojenčke neobhodno potrebnih živil. Izrazil je priznanje voditeljici zavoda in tudi v bodoče obljubil vso svojo naklonjenost.

Zadnja socialna ustanova, ki jo je Eksc. Grazioli obiskal v soboto popoldne je razmeroma malo poznani Pokrajinski dečji dom v Strelški ulici. Pred zavodom sta pričakovala obisk načelnik pokrajinskega oddelka za socialno politiko in narodno zdravje g. A. Kosi in upravitelj dečjega doma g. Beguš ter želela gostu dobrodošlico. V dnevnici sobi zavoda so na majhnih stoli sedeč pričakovali gojenci in gojenke — vsega skupaj 23 — visoki obisk. Občleni v lične otonne obleke so napravljali najlepši vtis in tudi lepo pozdravili. Upravitelj je v nagovoru pojasnil Eksc. Grazioliu delovanje zavoda, nato pa je štiriletna gojenka izročila Eksc. Grazioliu lep šopek nageljev. Zadržal se je v družbi malčkov, ki so mu zapeli lepe pesmi. Podrobno se je zanimal Eksc. Grazioli za razmere zavoda, ki ga vzdržuje pokrajina iz svojih sredstev, največ za sirote. Nato je vsakemu gojencu izročil zavitek slaščic, kar je bilo prav gotovo za mali drobci izredno presenečenje. Eksc. Grazioli je po ogledu zavodske kuhinje in uradnih prostorov prisostvoval še razdelitvi kosila in malčkom po molitvi voščil dober tek. Eksc. Grazioli je izrekel priznanje vodstvu zavoda in njegovemu osebju ter obljubil pred slovesom tudi še nadalje vso pomoč tako pomembnemu socialnemu zavodu. Obenem je daroval še 5000 lir za Dečji dom.

Okrog poldneva je obiskal Eksc. Grazioli tudi retrospektivno razstavo, ki jo je priredil S. Šantlov pri svojo 60 letnico v Jakopičevem paviljonu. Na vratih paviljona sta pričakovala visoki obisk predsednik Narodne galerije dr. Fran Windischer in prof. S. Šantlov. Predsednik Narodne galerije je izrekel prisrčno dobrodošlico in predstavil Eksc. Grazioliu pestro razstavo Šantlovih del, ki sta jih tolmačila umetnik sam in predsednik Narodne galerije. Po pregledu je izrekel Eksc. Grazioli prof. Šantlu svoje čestitke in povedal, da bo o kupil deloma za pokrajino, deloma zase nekatere umetnine, tako zlasti serijo posrečenih narodnih noš. Z obiskom v Jakopičevem paviljonu je Eksc. Grazioli končal pregled in se vrnil v vladno palačo.

Krasno uspela razstava slovenske knjige

v Ljudski knjigarni

Trume obiskovalcev potrjujejo, da ima lepa knjiga vedno več prijateljev in kupcev

Vodstvo Ljudske knjigarnice, ki hoče tesno povezati občinstvo z lepo knjigo, je prišlo že lani na srečno zamisel, prirejati stalne knjižne razstave. Na decembrski razstavi dano obljubo je vodstvo izpolnilo z večerajšnjo drugo razstavo, ki je, kar moremo priznati, bila boljša od prve, posebno glede smotnosti in razporeditve ter tudi z estetskega gledišča.

Na razstavnem prostoru, ki je za take prireditve postal že pretesen, je bil zanimiv vsak kotiček. Umetnost ljubeče občinstvo je opozarjal posebno svojstven aspekt za knjigo o slovenskem slikarstvu, ki jo urejuje prof. dr. Fr. Stele. Na pultu so bile razstavljene številne reprodukcije naših najboljših znanih umetnikov. Posebnost je bila tudi skupina okoli kipa akademskega kiparja Goršeta (lastna podoba), kjer so razložili zbirko »Naše knjige« ter druge pomembne najdobnejše knjige. Tako je bilo tu prikazano vse umetnostno delo, ki označuje smer in duha naše književnosti. Po sredini knjigarnice so bile razstavljene knjige iz predvojnega doba in še prej. Občinstvo si je knjige z zanimanjem ogledovalo in ugodno presojačo založniško delo knjigarnice, ki je največje založniško in knjigarniško podjetje v Ljubljanski pokrajini. Kot zase je bila umetnost, ki je posebno privlačila ljubitelje upodablajoče umetnosti. Tu so se mnogi še posebno gnetli, ker so si hoteli ogledati lepe umetniške mape svetovno znanih mojstrov.

Prav okusno aranžirana je bila tudi papirnica, kjer je bilo vse obloženo z dragocnimi preprogi. Po stenah so visele znamenite reprodukcije, bili postavljani lepi keramični kipci in nekaj novejših Goršetovih stvaritev, med katerimi je vzbudil pozornost zlasti njegov rožni venec in rožensvenska Mati božja.

Razstveni prostor so dale slavnostnejše lice zlasti številne umetniške slike, dela prof. Franca Kralja, Božidara Jakca, Evgena Sajovca, prof. Kosa, Bare Remčeve in kipi kiparja Fr. Goršeta. S temi okrasili je vodstvo knjigarnice zelo poživilo celoten vtis razstave. Slike so bile res skrbno izbrane in so tvorile nekakšen izbor moderne slovenske umetnosti. S tem so aranžerji dokazali, kako lepo se družijo likovna umetnost z lepo knjigo.

Rekorden obisk

Ker je bila razstava odprta le dopoldne, je bil razstveni prostor vse do zadnje minute razstave nabit poln. Od 9. dopoldne pa do 12. so ljudje prihajali kar v trumah v Ljudsko knjigarno. Tako je tudi ta razstava dokazala, da naše občinstvo pozdravlja take prireditve, ki so postale že nekaka potreba.

Uvodne besede dr. Tineta Debeljaka

Ob 11. dopoldne je imel pred recitacijskim nastopom uvodno besedo kulturni urednik »Slovenca« dr. Tine Debeljak:

»Pisatelji in pesniki, ki bodo nastopili danes s svojimi deli, spadajo med najvidnejše ustvarjalce besedne umetnine v zadnjih dveh letih, to je v času druge svetovne vojne, kakor smo jo mi po svoje doživeli od velike noči leta 1941. Nimam namena predstavljati nastopajočih pisateljev in pesnikov, toda omenil bi samo to, da je pisatelj Janez Jalen petdesetletnik, torej iz rodu, ki je dal sicer največje že v času med dvema vojskama, da pa on še sedaj spe v svoj zenit in je zdaj našel čas njega in on čas s svojimi planšarskimi in lovskimi povestmi, med katere spada po svojem bistvu tudi lovska povest iz prazgodovine Barja »Bobric«. Vsi drugi so iz mlajšega rodu. Pesnik Severin Šali je svojo prvo pesniško zbirko »Slap tišine« izdal l. 1941, prav tako tudi pripovednik Koeiper svojo dramo »Zasad«, ki pa ni našla odmeva. Uveljavil se je šele s svojim pripovednim prvim delom iz Slovenskih goric »Goričaneec«, s katerim je postal najvidnejši predstavnik in do bil prvo darilo Prešernove nagrade mesta Ljubljane za l. 1942. V času vojske sta se pojavila tudi pesnik Jože Dular z zbirko pesmi »Zveste menjava« in pripovednik Jože Krivec s haloskimi novelami »Dom med goricami«. Vsi ti pripovedniki, ki spadajo v krog revije »Dom in svet«, da jejo svojstveni pečat literarnemu delu v tem razdobju vojske. In prav to mi daje priložnost, da ob tej uvodni besedi poskušam označiti smer in duha te naše najdobnejše književnosti.

To leposlovje nima samo velikega narodnega pomena, da ohranja našo slovensko besedo ter vzdržuje živo ustvarjalno zvezo s slovenskim književnim ustvarjanjem, temveč ga tudi dopolnjuje, razvija v novo smer in s tem organsko nadaljuje delo naših pisateljev za nov čas. In ta čas tirja drugačno književnost, kakor pa smo je bili vajeni zadnjih dvajset let, ko so v neprenehnih vrenjih, iskanjih in eksperimentih cepili tuje sadike na naše leposlovno drevo. Kaj vse smo v književnosti uvažali iz mednarodnega sveta! Ne samo ekspresionizem, temveč tudi vse njegove izrodke, ki so bili brez oblike in obraza, le nabrekli v besedah in zamaknjeni vase kot v vrtoglave prepadne lastne razdvojenosti. Vse je bilo samo gola duša, imaginarnost in borba brez pogleda na cvetoče pisano polje in žvrgolečo pomlad. Tak ekspresionizem je bil potome romantike kozmopolitične zvrsti, poln upornega subjektivističnega prometeizma ter bornosti za ustvaritev novega sveta na podlagi mednarodnih duhovnih in socialnih gesel.

V likovni umetnosti smo v tem času gledali postave v tujih kostumih, španskih in francoskih; če je naš ekspresionizem nihal v nemških sapah, je bila likovna umetnost pariško-modenska, pi-casovska, ali češko-kubistična, prav malo pa slovenska. Ves napor je bil vložen samo v iznajdbo novega sloga, novega izraza, s katerim naj umetnik poudari svojo posebno pot različno od tradicije, tako v oblikovnem kot duhovnem smislu. Tako je bila to poezija včasih sama sebi namen; večkrat izraz kulta individualizma, včasih socialno ekstremistična, včasih pa francosko cinična in trivialna. Pa tudi proza je bila polna tendence prevrata, pofrancosena v okusu zolajevkega kmečkega naturalizma, ali pa že oglašena na skrajni materializem vzhodnega izvora, propagirajoč neko anacionalnost, razredno borbenost in revolucijo, to, kar se je tu in tam označevalo z besedo kulturni boljševizem.

Ni samo to, da smo resnično postali omejeni v prostoru, da smo prekinili kulturno zvezo s svetom ter smo navezani samo nase, vplivalo na našo duševnost, da smo se začeli zavestno približevati našim stari domači realistično poetični pisateljski tradiciji. Že nekaj let sem čutilo naravnost osežujočo potrebo po Jurčiču, Levstiku, ali Tavčarju in presenečeni občutimo, da soroč Vi-soške kronike obledi velik del današnje literature. Proti mednarodnim geslom in vesoljnostnemu doživljanju se je začel uveljavljati v nas samih ne zavesten tradicionalizem. Ta pa še ni istovesten s konzervativnostjo, kajti živa sodobna zavest kulturne povezanosti s preteklostjo, težnja rasti in

ustvarjati v skladju z osnovami, ki so že postavljene, tak tradicionalizem lahko smatramo danes za kulturno in narodno napredno vrednoto prve vrste. Zato se je v mladih obletih vse tisto hlastanje za gesli tujine, volto bobnenje s praznimi besedami in odkrivanje samolastnih razdvojenosti, ter se je vzbudil notranji sovok z ustvarjanjem Levstika, Jenka in predvsem Prešerna, ki danes s svojo samoniklo sintezo romantike in renesanse naravnost suvereno obvladuje ves naš mladi Parnas, ki v sonetu vidi najprikladnejši izraz svojega novega doživljanja. In zopet začutilo pristno Jenkovsko impresijo v Dularjevi pesmi, ali Gregorčičevsko čustvenost v Šaliu. In zopet so prišli do cene tisti pisatelji, ki so sredi avantgardistične literature pobirali stopinice po zdravih potih starega poetičnega realizma, kakor Jalen, katerega Ovar Marko je šel svoj čas skoraj neopazeno v glavne linije našega knjižnega razvoja, sedaj pa je začel vse narod kot najmočnejši literarni tok in našel poleg velike priljubljenosti tudi umetniško potrditve.

Svoj čas smo se šli pri nas »Črn in bel kruh v književnosti«, češ to kar ljudstvo lahko ume, ni umetniško pomembno in je manj vreden črn kruh, kar pa je pisano za avanturistično literarne gurmane, pa je bel poglačal. Toda prav danes vidimo jasno, da umetnost ne prenese take razdelitve ter da je najbolj ljudska umetnost tudi visoka, in največja komaj dobra za ljudstvo! Mnogo tega, kar je bilo pisano za visoko umetnost, je danes padlo nizko pod nivo sprejemljivega, kar pa je rastle na bajtarskih ognih mimo vladajočih revij, je danes našlo najvišje priznanje in potrdilo življenja. Oho, ki je bilo svoj čas uprto samo vase in svoje bolečine, se je zdaj široko odprlo svetu in v polni pokrajini, ki so zadisale v novi, danes dvakrat mikavni opojnosti. Tako Gorenjska in Barje pri Jalenu, Slovenske gorice pri Koeiperu, Haloze pri Krivicu, Dolenjska in Krka pa pri Dularju in Šaliu, da omenim samo te, ki bodo nastopili sedaj pred vami.

Sicer sta resda že Kranjec in pa Ingolič odkrila pokrajino in razmahnila našo povest, toda duh je težil v naturalistični razvrat in socialni razkroj družbe; zdaj pa je ostala nova družba pisateljev, ki vidijo lepoto tudi v mirovanju, mik in vrednost tudi v dušni lepoti in v poudarku tudi moralnih vrednot, ki jih ljudstvo ni nikdar prenehalo priznavati. Tako dajejo v nekem pogledu resničnejšo podobo od zgolj materialističnih enostranskih pretiravanj, kar pa zopet lahko vodi v novo nevarnost prevelikega neživiljenjskega idealiziranja.

V tem smislu je tradicionalizem naravnost odrešen in danes zelo važen čimle pri reakciji na mednarodnost in svetovljanstvo odmirajočih literarnih struj. Ne rečem, da taka naslonitev na preteklost ne pomeni sčasoma lahko tudi okostenelosti, kajti slej ko prej bo prišel nekdo, ki bo z močjo svoje osebnosti razbil to lesketajočo se mirno gladino idiličnih odsekov, razbil pojnost in merjenost pesniških oblik ter se sprostil v brezkončnost duhovnega poleta. Toda v sedanjem času pomeni takšno leposlovje naravnost svež od-dih, kajti iz viharjev se človek rad zateče v zatišje tihih lepot in dobrih sre.

Kako dobro nam de danes Jalenov »Pokrajinarstvo in nam ugaja njegovo odkrivanje prazgodovinskega Barja s svojo izrazito prabito lovske kulture! Ali početa, vsa srebrna Šalijsva čudovita pesem, ki gre v srce, kot je svoj čas samo še Gregorčičeval! Ali Dularjevo svetlikanje Krke in mehokba dolenjskih razpoloženj! Kako nam Krivec odkriva Haloze s svojimi viničarji in romarji, in Koeiper Slovenske gorice s pesmijo o goričancu, ki dviga grunt in ga postavlja nazaj na trdne temelje najtesnejše povezanosti človeka z zemljo.

Tako je naša sodobna književnost našla iz sveta domov ne samo k naši zemlji in njeni čudoviti barvitosti, temveč tudi domov k naši dušni lepoti ter se vključuje tudi v duhovni svet, ki že od nekdaj in tudi še sedaj živo oblikuje slovenskega človeka. Zato je taka slovenska knjiga danes še dvakrat bolj naša — kot zakladnica slovenskega jezika in zakladnica našega slovenskega duha — in vesel sem, da sem mogel s temi besedami nekaj teh ustvarjalcev, ki vam bodo sedaj brali sami svoja dela, predstaviti v njihovi težnji in to vam, ki imam čast pozdraviti vas v prostorih največje slovenske založbe.

Po uvodni besedi dr. T. Debeljaka so recitali iz svojih del Jože Dular, Janez Jalen, Jože Krivec in Severin Šali.

Včerajšnja razstava v Ljudski knjigarni je bila tako pomemben kulturni dogodek. Zagotovilo, da bo vodstvo še prirejalo take razstave, toplo pozdravljamo, ker sta doseženi razstavi dovolj jasno pričali, da si jih občinstvo iskreno želi. Knjiga mora prevzeti naše duhove in osvojiti naša srca. Lepi knjigi je treba na stečaj odpreti duri naših toplih domov.

Marijanska prireditev mladine z učiteljskega

Prvi, ki eo se odzvali klicu našega škofa, naj se v čim večjem številu udeležujemo pobožnosti prvih sobot in naj se posvetimo Brezmadežnemu Srcu Marijinemu, so bili dijaki in dijakinje državnega učiteljskega. Ti so si včeraj postavili za svoj edini cilj: pripeljati mladino po Mariji k Jezusu. Ze pretekli mesec so po vseh razredih pripravljali manjše akademije v ta namen. Po dobro uspešnih nastopih v razredih so se odločili za večjo akademijo v frančiškanski dvorani. Ko je za njihovo namero zvedel prevzvišeni, je z veseljem sprejel pokroviteljstvo te akademije.

Frančiškanska dvorana je bila včeraj dopoldne nabita do zadnjega kotička. Akademijo so počastili s svojimi obiski škof dr. Gregorij Rožman in drugi oddelčniki. Poleg srednješolcev in srednješolk je bilo v dvorani tudi veliko staršev.

Akademija se je začela z ljudsko pesmijo »Marija, pomagaj nam!« ki so jo peli stoji vsi udeleženci. Sledilo je več pevskih in recitacijskih točk. Nastopil je tudi godalni orkester, ki je pod vodstvom g. Gostiše zaigral Massenetov Andante religiozo iz opere Thais. Vladimir Košir iz III. a let-

nika je govoril, kaj nam naroča Naša gospa Fatimska. Vsa akademija je izvenela v smislu tega govora, ki je bil na njej glavna točka in čigar vsebino lahko povzamemo v besedah: »Če hočemo, da se bo Evropa vrnila k Kristusu, se mora v nas samih nekaj spremeniti. Premagati moramo v sebi človeka greha in strasti ter postati otroci Sonca — Kristusa, ker samo v njem je mir in prava svoboda.« Ena izmed najlepših točk prvega dela sporeda je bila Ar. Bax: Ave Marija, ki jo je zapela M. Finkova. Na klavirju je pevko spremljal J. Omahna (ki je prav dobro vodil tudi moški zbor), na violino pa Fr. Zupc iz V. letnika.

V drugem delu je pod vodstvom prof. Repovža deklisirali zbor zapel tri, mešani zbor pa prav tako tri pesmi. Lep je bil tudi melodram »Ljubezen, ki ne zahaja, ko križ na gori vstaja«, kjer je Milena Speticeva poudarila, naj bo umreti za Marijo, za kraljestvo Njene križane ljubezni zadnji diha vsakega Slovenca.

S petjem mešanega zbora se je zaključila ta lepa versko-umetniška prireditev, ki je trajala dobri dve uri in pol.

Cerkveni koncert v frančiškanski cerkvi

Ljubljana, 5. aprila.

Na snočnjem koncertu v frančiškanski cerkvi v Ljubljani so sodelovali: sopranistka gđ. Nuša Kristanova, basist g. Tone Petrovič in regens chori frančiškanske cerkve g. Fr. Kanizij Fricelj. Zanimanje za te koncerte je bilo precejšnje, saj v Ljubljani so takšni cerkveni koncerti v primeri z drugimi zelo redki. Kot posebnost omenjamo oba peva solista, ki ju sicer slišimo tu in tam pri službi božji, sicer pa sta nastopila s samostojnim programom, ki je bil na pravi umetniški višini. Gđ. Kristanova je zapela štiri pesmi, in sicer: Tomčev Slavospev Mariji, Premrlovo Mati moja, Marovo Ave Marijo in Premrlovo Povsod si ti. G. Petrovič je zapel Premrlovo pesem Sem kakor oljka, Marovo Zdrava Marija in Premrlovo Memento mori. Oba peva pa sta v dvospevu zapela dr. Kimovčeva Ave Marijo. O gđ. Kristanovi gre glas kot dobro izšolani koncertni pevki. V teku glasbene izobrazbe in dolgoletne prakse si je izurila mehak, rekel bi božajoč glas, tako da obvlada s lahkoto vse registre svojega obsega, umetniško podaja vse nianse, ki jih zahteva umetna cerkvena pesem, zlasti pa preseneča v prehodnih forte—piano. Svoj višek je dosegla včeraj pri zadnji točki, skoraj nič manj pa pri omenjeni pesmi »Mati moja«, podprti ob bogati, rekel bi razkošni spremljavi orgel. G. Tone Petrovič je znal glasbeni publiko deloma iz opernih desk, deloma pa iz samostojnih cerkvenih koncertov, ki sta jih prirejala pred leti skupno z zgoraj imenovanim Fr. Kanizijem. Njegov močan, pa prijeten glas se je zlasti sprostil v čustveno razgibanem sonetu Memento mori. Napravil je vtis, kot da iz inostranosti govori glas ter opozarja mehkuznosti vdano človeštvo na poslednji življenjski utrip.

Proseje je izvenel dr. Kimovčev dvospev, kot bi se v izmenjavajočem petju prvega dela Zdrave Marije dvigal pozdrav Njej iz zemlje nižine v nebesno višino, v drugem delu pa kot prošnja v valovih pogrezočega se sveta navzgor proti kraju miru in pokoja. Spremljava na orglah je kljub težkim zahtevam ustrezajoča. Poznalo se je, da v večini pisana za klavir ne more doseči pravega učinka, bodisi zaradi nanizanja hitro se vrstečih akordov, ker je možno doseči njih strogo vezavo le pri klavirju, bodisi zaradi pomanjkanja alikvotnih tonov, ki dajo že preprosti skladbi prikupen blesk in polet. Samostojno je za-

igral fr. Kanizij Fricelj štiri skladbe: Premrlov Andante festoso iz IV. zvezka preludijev, Maurijev Scherzo, Regerjev Intermezzo ter Guilmantovo Poročno koračnico. Glavno breme koncerta je prav za prav nosil on, kar se je mestoma poznalo. Brez dvoma pa je položil v naštdiranje vseh skladb mnogo truda in ljubezni. Imel je pred leti več koncertov v radiu, kar izpričuje njegovo pridnost in izvežbanost v orglah. Registriral mu je g. Lojze Mav, ki je predvsem v svojih skladbah znal izbirati pisane barve iz orgelskih piščali, jih polagati drugo na drugo tako, kot si jih je zamislil njegov lično ustvarjajoči talent. Velika udeležba poslušalcev je dokazala, da zna ceniti delo in trud omenjenih umetnikov. Želim jih zopet slišati čimprej na kakšnem cerkvenem koncertu.

Velikašen pogreb žrtev na Ježici in v Dravljah

Ljubljana, 5. aprila.

V nedeljo so položili v blagoslovljeno zemljo sedem žrtev, ki so padle v gozdu pod Toškim čolom od partizanske krvniške roke. Krste so najprej položili pred mrtašnico na dravljškem pokopališču, od koder so tri Kunstljeve prepeljali na dom v Savlje, ostale štiri žrtve, Jovana, Vinklerja, Zibeljnika in neznanu dekle, pa so pustili do včerajšnjega pogreba kar v mrtašnici, kamor so prihajale množice domačinov in jih kropile.

Včeraj ob 2 popoldne se je razvil iz Savelj lep žalni sprevod s Kunstljevim na Ježico, kjer so jih ob veliki udeležbi ljudstva položili v domačo blagoslovljeno zemljo.

Se velikašnji je bil pogreb žrtev v Dravljah. Okrog tisoč ljudi se je zbralo na pokopališču in se poklonilo padlim žrtvam. Pogreba so se udeležili mnogi zastopniki vaških straž iz Kleč, Ljubljane in okolice. Ob odprtem grobu je spregovoril najprej dravljški župnik g. Bartol, za njim pa sta počastila žrtve dr. Blatnik in domačin g. Babnik.

Zahtevajte povsod naš list!

Imminente al Cine UNION

V kratkem v kinu

Lux film
ASSIA NORIS
una
STORIA
D'AMORE
ZRTEV VELIKE
LJUBEZNI
direttore: Camerini

Iz Cerkniške doline poročajo...

Javna dela pri nas. V Cerkniji so se pričela prva javna dela, in sicer regulacija potoka in nadaljevanje melioracijskih del v jezeru. Letošnji kredit znaša 400.000 lir. Pri delih je dobilo zaposlitev do 40 delavcev. Podrobneje bomo o teh delih poročali v eni prihodnjih števil.

DRVARKE MARILJA

TOMAZIČ JOŽE BERANEK JOŽE

69.

In letni čas se je zopet menjal in ponovil. Breze, hrasti in bukve po gošči ter lesnike in lesnjače po mejah so se otrsele pisanega listja, ki je na tleh umiralo in se zvijalo; še macesen se je znebil svojih svetlih iglic; le smreka in jelka sta ostali zeleni.

Za Vsemi svetniki se je nebo črno zapelo in iz nebesne temine so se privrtele bele zvezdice ter spletle čez njive in frate, goščave in pašnike belo pernatu pogrinjalo.

Jesensko Pohorje si je obleklo zopet zimski kozuh. Kmetje in drvarji so se oddahnili, v mraku sedli za toplo peč, pastirke in pastirji so legli kar nanjo, zunaj pa sta vetrovnik in divji lovec preganjala s slamatih in škodlastih streh snežene zvezdice ter jih napodila v zimskem plesu v visoke in tople snežne zamete.

70.

Pri stari drvarji v beli drvariji je bil zunaj edinole pastirček. Pred stelnikom je delal steljo in kurivo.

S sekuro dešnico je na čoku klestil smrekove in hojeve veje ter vrhe; zelenje je na drobno sesekal v steljo, okleščke in poklesti pa je razsekal na enako dolge dele ter jih metal na kup za kurivo; tako bo lažje živini ležati na suhem podstilju in ljudem na gorki peči.

Tedaj se spomni dobre Drvarke Marije, ki je že precej časa ni bilo nič k njemu. Tožilo se mu je po njej že zelo in kar čudno se mu je že zdelo, da je tako dolgo pustila samega.

Ko se mu z debele veje odkruši rjavo skorjasto lubje, sede na smrekov čok, pobere skorjo ter si jo začne ogledovati.

Torino je preskočil Livorno

Se nekaj nedelj, pa bomo pri državnem prvenstvenem nogometnem tekmovanju vedeli za novega državnega prvaka. Dva kluba: Torino in Livorno sta doslej še ostala, ki se lahko potegujeta za ta častni naslov. Vse do včerajšnjih tekem je Livorno vodil v prvenstveni tabelici, včeraj pa je imel neresen dan v Rimu, kjer je pustil domači Romi obe točki in s tem tudi prvo mesto v tabelici. Torino je imel doma lahkega nasprotnika Atalanta, ki jo je sigurno odpravil. To točko je s to zmago preskočil Livorno in se valdal za teden dni na prvo mesto. Morda pa tudi dokončno, morda? Takšen je položaj na vrhu tabele. Vse drugačna borba pa se vodi zdaj pri repku razpredelnice, kjer je kar nekaj kandidatov, ki imajo vse prilike, da zleze iz najboljšega razreda in se drugo leto priključijo tistim, ki se bore v B razredu. Liguria, Venezia, Triestina, Vicenza in zdaj se je tem pridružil še Bari, se toleže med seboj, kdo bo ostal na zadnjih dveh mestih in potoval v nižje nadstropje. Prav zanimiva je bila včeraj tekma v Triestu, kjer sta se dva kandidata za odhod pomerila med seboj. Zmagala je Triestina in odpravila Liguro, ki je z včerajšnjim porazom ostala na zadnjem mestu. Venezia ve, za kaj gre in je zato včeraj odpravila rimski Lazio na domačem igrišču. Tudi Vicenza se zaveda, kaj se ji lahko zgodi in je odpravila južni Bari z golom razlike. Položaj je ostal tudi po včerajšnjih tekmah zelo napet, saj si klubi na koncu slede s točko razlike in se nikjer ni rečeno, koga bo doletela usoda »spotnikac«.

Včerajšnji rezultati:

Trieste — Triestina: 3:1. Torino — Torino: Atalanta 4:2. Venezia — Venezia: Lazio 2:1. Milano — Milano: Bologna 3:2. Vicenza — Vicenza: Bari 1:0. Roma — Roma: Livorno 1:0. Firenze — Fiorentina: Ambrosiana 2:0. Genova — Juventus: Genova 2:1.

Red po točkah: Torino 38, Livorno 37, Juventus 35, Ambrosiana 32, Genova 30, Milano 29, Bo-

logna 28, Fiorentina 27, Lazio, Roma, Atalanta 25, Bari, Vicenza 21, Triestina 20, Venezia 19, Liguria 18.

Tekme v B razredu

V B razredu vodi še vedno Modena, ki je tudi včerajšnjo tekmo dobila. Zdi se, da bo ostala do konca na prvem mestu. Včerajšnji rezultati so bili naslednji: Napoli: Pescara 4:0, Pisa: Savona 2:1, Pro Patria: Cremonese 0:0, Udinese: Novara 2:0, Alessandria: Siena 1:0, Modena: Palermo 3:0, Brescia: Fanfulla 2:0, Anconitana: Mater 3:3, Spezia: Padova 2:0.

Po točkah: Modena 37, Napoli, Pisa, Spezia po 35, Brescia, Pro Patria po 34, Cremonese 29, Fanfulla 28, Anconitana, Padova po 26, Novara, Udinese po 23, Pescara, Mater, Alessandria po 20, Palermo, Siena, Savona po 17.

*

Tobačna tovarna: Mladika 4:2

In odigrali so težko pričakovano kvalifikacijsko tekmo, ki je končno odločila, kdo bo četrti v skupini štirih najboljših pri bodočem prvenstvenem tekmovanju.

Ob določen uri so se sodniku g. Kosu prijavili tilo igralci: Mladika: Kordež I. — Keržič O., Keržič Zv. — Kordež II., Gvardjančič, Karič — Bine, Keržič M., Mohar, Bajec, Sebenik.

Tob. tovarna: Oblak — Kisel, Nagode Sl. — Januš, Plečko, Vidmar — Marn, Rot, Nagode, Pavšič, Lovšin.

Na kratko naj o tekmi povemo le naslednje: Mladika je igrala tehnično in kombinatorno zelo lepo, poteze so bile premišljene, bila pa je fizično nekaj slabša od nasprotnika. Zelo dobri sta bili obe krili, ki sta nasprotnika odlično preigravali. Prav dobra sta bila dalje tudi Gvardjančič in Karič, Moharju pa mesto urednega napadalca ni ugajalo.

V vsem, se more reči, da je bila Mladika Tobačni tovarni vsaj enakovreden tekmelec, le vratarja so imeli slabega. Mladiko je spremljala tudi precejšna smola, saj je zastreljala obe prisojeni enajstmetrovki.

Tobačna tovarna pa je zaigrala z že znano urednostjo, zagrizenostjo, pogrešali pa smo vsak sistem, poteze so bile razrgane, nepovezane, vse je šlo bolj po hura-sistemu, če smemo tako reči.

Včeraj je fizična sila zmagala nad tehniko. Gole so zabili za Tobačno tovarno: v prvi minuti Nagode, v 10. minuti Plečko, v 35. minuti Nagode, v 40. minuti Marn; za Mladiko Mohar v 5. minuti in Sebenik za glavo. Kot rečeno, je Mladika zastreljala dve enajstmetrovki. Če bi obsedeli, res ne vemo, kakšen bi bil konec. Po celi igri sodeč, bi bil rezultat lahko tudi obraten, kar ne bi bilo prav nič čudno, če ne razumljivo.

Tobačna tovarna bo torej prihodnjo nedeljo trla prvenstveni oreh s Hermesom, kot je odločil to žreb.

Vič: Korotan 2:0 (0:0)

V predtekmi h kvalifikacijski borbi Mladika: Tobačna tovarna sta se pomerili gornji enajstotici. Tekmo so odločili bolj v svojo korist. Pri Viču opažamo, da imajo fantje že mnogo več nogometnega pojma, kakor pa so ga imeli na primer pred letom dni. Povezanost in premišljene poteze so številnejše. Gola za viško moštvo sta zabila Korošec in Bevc. Sodil je g. Vesnaver.

Hermes: Mars 2:1 (0:0)

Marsovci kar niso mogli preboleti nedavnega poraza, ki so jim ga prizadejali Šiškarji, ko so jih odpravili s 6:2. Sklenili so, da bodo visoki račun poravnali in so se dogovorili za revanšo srečanje, ki so ga včeraj odigrali na Hermesu. Nekaj sto gledalcev je prišlo, da bodo videli tekmo. Obe moštvi sta nastopili v svojih najboljših postavah. Sprva je bila igra mlačna, potem pa se je vse bolj razžvelela in postajala zanimiva. Prvi

Ljubljana

Koledar

Ponedeljek, 5. malega travna: Vincenc Ferri, spoznavalec; Irena, devica in mučenica; Julijana, devica.

Torek, 6. malega travna: Sikst I., papež in mučenec; Celestin I., papež; Krescencija, dev.

Obvestila

Današnji violinski koncert znamenitega virtuozu G. Ciompija bo prvovrsten umetniški dogodek. Za to nam jamči sloves priznanega in visoko spoštovanega umetnika, pa tudi bogat spored, ki je določen za nocojšnji nastop. Slišali bomo naslednja dela: 1. Vivaldi: Koncert v D-duru, 2. Bach: Ciaccona, 3. Beethoven: Kreutzerjeva sonata op. 47, 4. Principe: V gozdovih Renona, 5. Chopin: Nokturno, 6. Scarlaticu: Bagatela, 7. Paganini: Utrpi. Umetnika bo spremljal na klavirju pianist F. Verganti. Na koncert opozarjamo. Začetek točno ob pol 7. Predprodaja v knjižarni Glasbene Matice.

MED. UNIV. DR. ALOJZIJ BOH
za živčne bolezni
se je preselil v Dalmatinovo ulico št. 5.
Ordinira od 2—4.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Ponedeljek, 5. aprila: Zaprt.
Torek, 6. aprila, ob 18.30: »Prava ljubezen«. Red Torek.
Sreda, 7. aprila, ob 18.30: »V Ljubljano jo dajmo!«. Red A.
Četrtek, 8. aprila, ob 18.30: »Prava ljubezen«. Red Četrtek.

Opera:

Ponedeljek, 5. aprila: Zaprt.
Torek, 6. aprila: Zaprt.
Sreda, 7. aprila, ob 18: Janko in Metka. Red Sreda.
Četrtek, 8. aprila, ob 18: »Madame Butterfly«. Premiera. Red Premiereki.

Zaradi podaljšanja policijske ure do 22 bo pričetek opernih in dramskih predstav od ponedeljka, 5. aprila, eno uro kasneje, to je opernih ob 18, dramskih ob 18.30, na kar občinstvo posebej opozarjamo.

»SERVIS BIRO« - postrežna pisarna
se je preselila
v Šelenburgovo ulico št. 4.

Lastnike slik in risb pokojnega Ivana Vavpotiča prosi Narodno galerijo, da ji javijo nahajališča. Doslej je pregledano že lepo število umetnin, potrebna pa so še vedno dela, nastala v letih 1900 do 1918 v Novem mestu, v Pragi, na Dunaju, v Idriji, v Ljubljani in na fronti. Ker bo razstava odprta že 18. aprila, bo mogoče s pravočasno dobljenimi podatki in slikami Vavpotičevo življenjsko delo pokazati čim popolnejše.

Polčas je ostal brez zgoditka, čeprav so imeli predvsem Marsovci nekaj več zrelih prilik, da postavijo žoge v mrežo. Tudi v drugem polčasu so imeli Marsovci veliko več besede na igrišču, lepo so kombinirali, pridobivali na igrišču, le strela ni bilo od nikoder. Prišli so do 16. m prostora, do 5. m, pa še ni bilo nikogar, ki bi porinil usnje v mrežo. Pri Hermesu pa smo imeli vtis, da fantje vedo, zakaj igrajo in kaj morajo početi z žogo. Niso prišli velikokrat do bližine Marsovega gola, vendar pa so bili vsi njihovi napadi nevarni in tudi streljali niso pozabili in so porabili sleherni priložnost, da dosežejo gol. In imeli so prav. Dvakrat jim je uspelo potresti nasprotnikovo mrežo, gostom pa samo enkrat. Gole sta zabila za H. v 30 min. Brodnik, v 32 min. Aljančič, šele pred koncem drugega polčasa pa je edini gol za Marsove barve zabil Piskar Ivo. Če bi zmagal v takšnem razmerju kot ga je H. odpravil pred dnevi, ne bi bilo nič čudnega, saj prilik za to je imel dovolj. Sodil je g. Makovec.

V predtekmi je ostal rezultat med obema rezervama neodločen 2:2. Marsovci so zastreljali tri enajstmetrovke. Sodil je g. Kastelic.

Švica: Hrvaška 1:0

Včeraj so začeli z mednarodnim nogometnim sporedom. Na vrsti je bila mednarodna nogometna tekma med Švico in Hrvaško. Hrvatje so morali na švicarska tla. Hrvaško predstavništvo je bilo sestavljeno iz zagrebškega Gradjanskega, le Kacijan je igral kot srednji napadalec. Kakor poročajo prvi viri, je bila tekma mlačna, nezanimiva. Tudi švicarsko moštvo ni pokazalo kaj posebnega razen gola, ki so ga zabili. V hrvaškem moštvu sta odpovedala predvsem Kacijan kot srednji napadalec in pa Antolkovič v zvezi. Zmagovalni gol je padel v 9 minuti prvega polčasa in ga je zabil Amado.

Edgar Wallace:

Žabar s krinko

Bilo ji je tako hudo, da bi se skoraj zgrudila ob misli na pregrze in nihče ni tega bolje vedel kot ona, ki je govoril z njo.

28.
Umor.

Hiša princa Cauxa, ki je prešla v lastništvo Ezre Maitlanda, je bila sijajno zgrajena in prvotni lastnik ni povpraševal po ceni in izdatkih za gradnjo. Čeprav je bila znana kot ena najlepših londonskih palač, so le redki tučji imeli priložnost, da bi si ogledali njene notranje prostore.

V kneževskih salonih, kjer so stali stebri iz modrega polplemenitega kamna, peči, sestavljene iz oniksa in okovane s srebrom in stenami, prevlečenimi z nizozemskimi gobelinami, je sedel Ezra Maitland v velikem naslonjaču, narejenem v stilu dobe Ludovika XV. Pred njim na mizici je stala čaša piva; med zobmi je žuljil očrnelo glinasto pipo. Na dragocenih perzijskih preprogah so bili vidni sledovi njegovih blatnih čevljev. Njegov klobuk je napol zakrival skoraj golo Venero, krasen umetniški umotvor, ki je stala pred njim na mizi.

Roke je imel sklenjene na tolstem trebuhu. Sedel je ko kak kip in strmel

izpod svojih gostih, belih obrvi v tla. Zaveso so bile spuščene, da ne bi dovolile vstopa dnevnih svetlobi. Le stojča svetilka s svilenim senčnikom je razsvetljevala temno dvorano.

Gospod Maitland je z naporom prinesel kozarec piva k ustom. Pivo je bilo že postano. Izpraznil je kozarec do dna. Ko ga je zopet postavil na mizo, se je znova pogreznil v svoj prejšnji brezbrizni položaj.

Nekdo je na lahko potrkal na vrata in lakaj z belo lasuljo je vstopil. »Trije gospodje žele z vami govoriti, gospod Maitland, — gospod kapetan Gordon, gospod Elk in gospod Johnson!«

Stari mož se je prestrašil. »Johnson? Kaj pa hoče ta od mene?«

»Čakajo vas v malem salonu.«

»Pripravite jih sem!« je zamrmral Maitland.

Prisotnost obeh policijskih uradnikov se mu ni zdela nič nenavadnega. Nagovoril je Johnsona rekoč:

»Kuga pa iščete vi tuki,« ga je vprašal razburjeno. »Kuga pa naj to pomeni, da pridete tukile!«

»Sklenil sem, da pride gospod Johnson z nama k vam,« je odgovoril namesto Johnsona Dick Gordon.

55

»Tako, tako. Torej ste mi tega možakarja pripeljali,« je dejal starec.

Elkov pogled je padel na prazni vrč piva in neizmerno rad bi vedel, kolikokrat je bil ta vrč že napolnjen s pivom, odkar je bil v tem dvorcu gospod Maitland. V njegovem glasu je bilo namreč toliko dvignosti, neukročenosti in njegove oči so sevale tako trmoglavost, da je sklepal, da tega ni povzročilo le razburjenje zaradi obiska, ampak je k temu doprineslo tudi izpitno pivo svoj delež.

»Na nobeno vprašanje ne bom odgovoril,« je rekel glasno. »Ne bom zinu niti resnice, niti bom lagaul.«

»Gospod Maitland,« je dejal Johnson obotavljivo, »ta dva gospoda bi rada izvedela nekaj o otroku.«

Starec je zamajal. »Ne bom zinu niti resnice, niti bom lagaul,« je ponovil še bolj glasno.

»Gospod Maitland,« ga je prosil dobrodrušni Elk, »spremenite svoj prvotni sklep in nam povejte, zakaj ste stanovali v tistem bednem stanovanju v Eldorjevi ulici?«

»Nobene resnice ne bom zinu, niti bom lagaul,« je mrmljal stari. »Lohku me zaprete, toda govoru na bum! Zaprite me! Jaz sem Ezra Maitland, milijonar. Jaz bi lohku vas vse pokupil, tku sem bogat. Vas vse!«

Vse bi vas lohku pokupil, jaz Ezra Maitland! Pa bii sm že v arest, u kaznilnic, tud u črna lukna so me utaknili! Haha!«

Dick in njegov tovariš sta se spo-

gledala in Elk je skoraj nevidno zmajal z glavo, hoteč mu s tem dopovedati, da je vsako nadaljnje spraševanje odveč. Toda kljub temu mu je Dick zastavil še eno vprašanje.

»Čemu ste se peljali pred nedavnim z avtom v Horsham?«

Toda še v istem trenutku, ko je to izgovoril, bi se najraje vgriznil v jezik, kajti uvidel je, da je naredil napak. Stari je bil namreč ko prorojen in je naravnost podijval.

»Jest nism biu v Harshamu!« je rjovel. »Ne vem o čem gobezdete! Ne bom vam nič povedal! Sploh nič! Vrzite ta dva vn. Johnson!«

Ko so bili spet na cesti je Johnson dejal:

»Nikoli nisem vedel, da stari tako rad pije, saj je bil abstinenc, odkar ga poznam.«

Filozof je šel še kosček poti z njim. Bil je zelo potr. Kakor je povedal Elku, se bo jutri preselil iz svojega dosedanjega stanovanja. Zaradi varčnosti si bo moral poiskati v južnem londonskem delu dve poceni sobici.

Gordon je dal Elku na skrivaj znak, naj se poslovita od Johnsona. Ko je ta odšel, je rekel:

»Midva morava še nocoj poslati dva vestna in zanesljiva moža v Maitlandovo hišo! Toda kakšno opravilo naj navedem, če ju pošljem k njemu?«

»Tega pa ne vem,« je dejal Elk ter se v zadregi popraskal po bradi.

»Preden ga aretiramo, moramo imeti pooblastilo. Lahko bi naredili hišno

preiskavo, toda kaj več se ne bi dalo doseči, razen če bi naš on sam prosil za pomoč.«

Potem je nujno potrebno, da ga aretirate!« je odgovoril Dick odločno.

»Obtožite ga, da je bil v zvezi z Balderjem. Privedite ga, če je potrebno na prvo policijsko stražnico; toda to je treba storiti takoj.«

Aretrirali milijonarja pa ni malenkost. To že morate vedeti. V Ameriki je to menda bolj preprosto. Kot so mi povedali, tamkaj lahko aretrirajo tudi državnega predsednika, če ga zalotijo s steklenico alkohola v žepu. Toda pri nas je vea stvar le precej drugačna.

Dick je moral priznati, da je imel Elk prav, ko je poskušal dobiti potrebna pooblastila.

Sele ob štirih mu je uradnik prinesel pooblastilo. Nič kaj radi mu ga niso dali. V spremstvu policijskih častnikov sta se vrnila v Maitlandovo hišo.

Lakaj, ki jim je odprl hišna vrata, je dejal, da se je gospod Maitland že podal h počitku ter da se ga ne upa buditi.

»Kje je njegova soba?« ga je vprašal Dick. — »Jaz sem pomagal ravnatelj državnega pravištva in moram v zelo važni zadevi takoj govoriti z njim.«

V drugem nadstropju. Sluga je pokazal z roko na dvigalo, ki je vozilo v drugo nadstropje. Nasproti dvigala v tem nadstropju so bila velika lesena vrata, na videz zelo težka in umetniško pozlačena.

Ukrajina danes

Ljudi sedanje vojne bo odločil tudi o usodi Ukrajine in Ukrajincev

»Völkischer Beobachter« je pred nedavnim prinesel pod naslovom »Ukrajina danes« članek izpod peresa gauleiterja Ericha Kocha, nemškega komisarja za Ukrajino. Iz njega povzemamo naslednje misli:

Harkov in »zasedba« Ukrajine

Dogodki velike zimske bitke na vzhodu so znova približali področje nemškega ukrajinskega komisarjata bojišču. Vzhodne meje civilno-upravnega področja onstran Dnjepra po več mesecih nepretrganega mirnega dela za bojišče in za domovino, dela, ki je potekalo pod varstvom nemške vojske, slišijo spet čisto od blizu utrip odločilnih bitk. Nemškemu ljudstvu je to znano že iz uradnih vojnih poročil in zato s tem ne razkrivamo nobene tajnosti. Nihče se več ne čudi judovski časopisni in radijski propagandi, ki skuša prikazati načrtno izpraznitev Harkova, ki se ni prišel pod civilno upravo, kot »zasedba Ukrajine«. Čudil pa se tudi nihče ne bo londonskim in washingtonskim lažnikom, ki spričo pomanjkanja svojih lastnih uspehov skušajo izkoristiti izrodke teh sovjetskih utvar. Metode anglo-sovjetske propagande so znane vsem. Razen nekaterih nepoboljšljivih ljudi obeh spolov nemško delovno ljudstvo ni nikdar verjelo takšnim glasovom. V teku te vojne se je to nemško ljudstvo naučilo pravilno ocenjevati velike prostore in velike razdalje in se je vedno držalo jasnih in neovrgljivih trditve vrhovnega nemškega poveljstva.

Trda, a uspešna preskušnja

Eno je gotovo: Nemški komisarjat za Ukrajino je moral v tednih srditega boja na vzhodnem bojišču, tednih, ki so bili čisto zelo kritični, prestati trdo preskušnjo. Preskusiti je bilo treba, če je nemška vlada, ki je bila vzpostavljena pred približno poltrajnim letom, dovolj trdna, da vzdrži težke trenutke. Sprito političnih smernic, ki jih je dal Führer za ureditev tega prostora, vojaški dogodki niso imeli za posledico nobenih sprememb, še manj pa kakšnih pomolov. Upravni ukrajinski organi so z velikim prodrljivim delom, ki ga je stranka opravila, v teh zadnjih mesecih, ponovno dokazali svojo moč. Vprav v tistih tednih, ko je bilo največ dogodkov, se je videlo, da so bila vsa službena mesta zasedena po najposobnejših ljudeh. Življenje je potekalo normalno. V deželi sta vladala red in mir. Delo je teklo dalje in se poteka, in možno je bilo zadostiti vsem civilnim in tudi vsem vojaškim potrebam.

Glavno načelo, ki se ga je treba držati v Ukrajini

Politika nemške vlade v Ukrajini ni nikdar imela namena doseči le trenutne dozdne ali enostavno samo grotne uspehe. Po Führerjevih navodilih je bila ta dežela, ki je v poljedelskem in industrijskem oziru tako bogata, vključena v orjaški boj, ki naj odloči o bodočnosti človeške omike. Naše politično načelo je, da se z Ukrajino ne sme ravnati tako kakor s kakšnim predmetom, ki ga je treba do skrajnosti izkoristiti, pač pa da moramo gledati v njej enega najizdatnejših virov moči v vojni za usodo Evrope. Zagonatelo je rodilo lepe uspehe. Vprav v kritični zimski dobi se je pokazalo, da v zadnjem tisočletju ni bilo v Ukrajini nikdar tako pravične, velikodušne in sodobne vlade kakor zdaj, ko vlada tam narodno socialistični Reich. Vedenje tamkajšnjih domačinov je vprav v dobi zimskega vojskovanja dokazalo, da so tudi ti domačini sami prepričani, da je nemško vodstvo dobrohotno.

Ni res, kar trdi sovražna propaganda

da bi se ljudje v Ukrajini upirali, da bi upirali nemre in pokolje in da bi v tej deželi vladala zmeda in nasilje. Ukrajinski kmetje in delavci so lahko mirno nadaljevali s svojim delom. Zavedali so se, kaj so dobili s pravično in velikodušno nemško vlado. Poskusi iz Moskve, da bi razširili po svojih agentih, ki so jih spuščali v zaledje, vznemirjive glasove samo zato, da bi zanesli med ljudstvo nered in nemre, niso padli na rodovitno tla. Tudi tisti Ukrajinci, ki so zbežali v tujino, so pokazali znova, da nimajo več prav nobenega vpliva na ukrajinsko prebivalstvo. Banditstvo, ki se je tu pa tam uveljavljalo v Ukrajini, tudi v mirnem času, ni nič neobičajnega in ne more ovirati celotnega dela za pomirjenje dežele.

Zaupanje v sedanje oblastnike

Nemški vladi se niti ni bilo treba zateči k policijskemu nasilju nad čemer mislijo domači

razumniški krogi, da se morajo neprestano pritoževati. Nasprotno, pokrajinski komisarij, kmetički voditelji in policijski organi uživajo celo v dneh napetosti in v dobi, ko so se razširili takšni glasovi, zaupanje ljudstva in imajo vso oblast nad njim. Bolj kakor tisti, ki so zbežali v tujino, imajo ljudje, ki so ostali doma, priliko po svojih lastnih izkušnjah primerjati poštenost nemških upravnikov in njihove upravne načine, ter kruto nasilnost sovjetskih komisarjev.

Edini strah

Če se Ukrajinci sploh česa boje, potem se boje edino tega, da bi se vrnili tja boljše. Toda zaupanje v nemško vojsko je preveliko, da bi se moglo to uresničiti. Kjer pa se ukrajinsko ljudstvo le ni hotelo prepričati o dobrohotnosti in velikodušnosti Nemcev, so jim to dopovedali boljše. S svojimi divjanskimi načinom postopanja z ljudmi v krajih, ki so jih nemške čete zapustile in so spet prišli boljše. Medtem ko Nemčija vlada pravično nad deželo, ki so si jo njeni vojski s krvjo osvojili, in osvobaja kmete s poljedelsko reformo, odpira cerkve ter upaja svobodo verskega prepričanja, Sovjeti prinašajo v znova osvojeno deželo nasilje. Vse tisto, kar se je dogajalo v preteklosti, ni nič v primeri s tem, kar se danes dogaja.

Nad kom so se najbolj razdivjali

Najbolj besni so boljše nad tistim delom prebivalstva, ki se je lojalno stavil na razpolago nemškemu oblastem, da bi rešil življenje in premoženje svojih kmetičkih rojakov. Zlasti pa so se seveda razdivjali nad cerkvami, duhovniki in verniki. Begunci so pripovedovali strahotne stvari o boljšeškem preganjanju duhovščine in vernikov. Posebno divje so postopali v Rostovu in Vorosilovgradu. Vedno številnejši so primeri, ko Sovjeti duhovnike zapirajo v cerkve ter jih tam križajo ali zažigajo. Žene, ki so jih boljšeškom ovdali, da opravljajo svoje verske dolžnosti ali da njihovi možje delajo za Nemce, so deloma mučili ali pa z njihovimi otroki vred na najokrutnejši način pobili. To je nov dokaz, da Stalinova »verska strpnost« ni nič drugega kot propagandno slepilo.

Govorice brez podlage

Zlonamerne govorice, ki so jih razširili boljše, da je morala ukrajinskega prebivalstva zelo nizka ali da ljudstvo tam celo že obupuje, nimajo prav nobene podlage. Vsak Nemec v Ukrajini lahko ovzre te govorice s praktičnimi primeri. Ukrajinski kmetje so v celoti izpolnili obveznost oddajanja poljskih pridelkov v skupna skladišča. Ukrajinci še vedno upravljajo svojo službo kot policisti, katerih naloga je skrbeti za javno varnost. Nemška vlada je spričo tega lahko nadaljevala z izvajanjem svojih načrtov za bodoče. Pripravljalna dela za pomladno setev so bila načrtno izvedena. Sprito ugodne temperature in izredno milo letošnje zime, bodo

letos polja zgodaj oživila

Ker je lansko leto nova ureditev poljedelstva rodila lepe uspehe in da so v nemškem ukrajinskem komisarjatu 10,4% kolektivnih gospodarstev pretvorili v »Landesgenossenschaften« bodo v bodoče načrtno nadaljevali z izvajanjem novega poljedelskega reda. V poljedelstvu velja zdaj bolj ko kdaj koli načelo, pridelati čimveč Ukrajinci dajo deloma svoj prispevek v boj proti boljšeizmu. Ljudi sedanje vojne bo v resnici o tločil tudi o usodi tega prostora in ljudi, ki na njem žive.

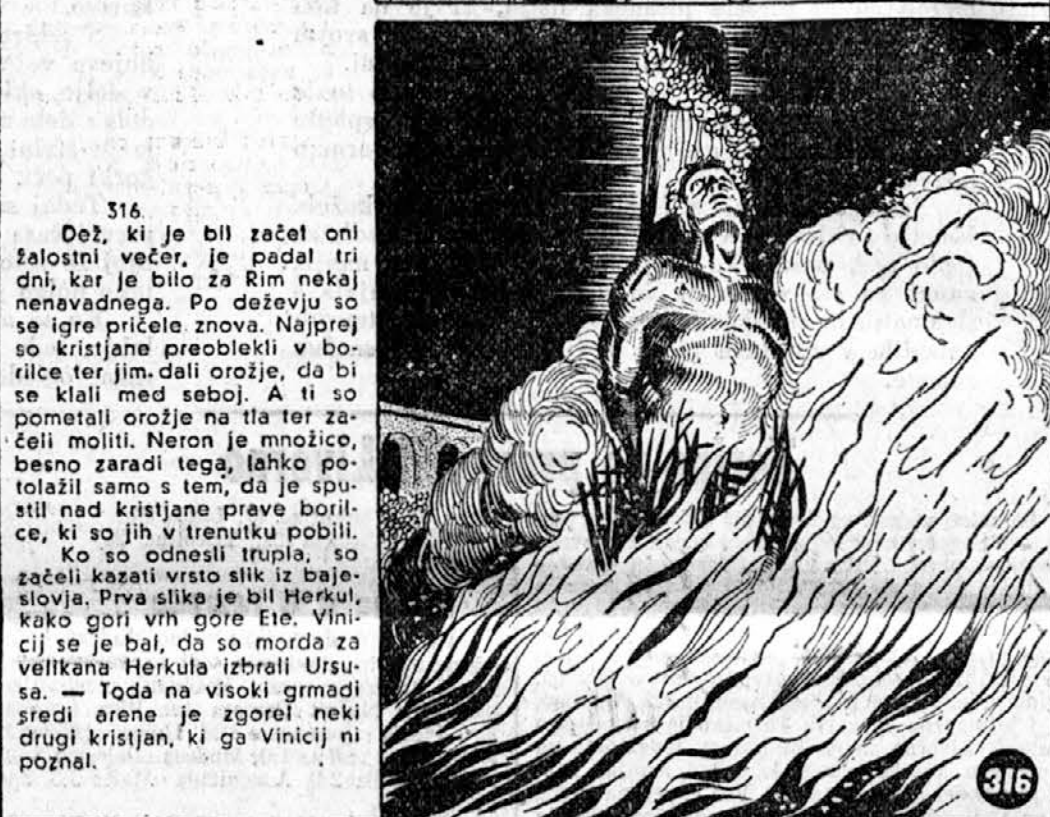
V svojem oklicu, s katerim sem se v začetku letošnjega leta obrnil na Nemce, ki žive v Ukrajini, sem dejal, — končuje svoja izvajanja gauleiter Erich Koch — da je bila

zasedba Ukrajine eden najodločilnejših dogodkov v sedanji vojni

Tedaj sem pozval vse svoje sodelavce, naj še bolj napno vse svoje sile za bojišče in za ljudstvo v zaledju in naj dajo Führerju na razpolago še več živil za naš narod. Že prvi meseci letošnjega leta, ki jih je zamenjala velika zimska bitka, so dali prav mojim besedam. Nasprotno vsem trditvam sovražne propagande je zdaj konec zimske preizkušnje v Ukrajini. Pa tudi v bližnjih mesecih, v katerih bo Führer začel z nadaljnimi odločilnimi bitkami, bo na področju ukrajinskega komisarjata veljalo geslo: Vsi naj pomagajo uničiti boljšeizem.

HENRIK SIENKIEWICZ

ROMAN V SLIKAH

Bolgarija in pridobivanje soli

Sofija, (CE). Pred nedavnim je bila ustanovljena nova državna družba pod imenom »Solopodmet«, ki si je zastavila nalogo, izkoristiti nove zemeljske zaloge kamene soli, ki so jih odkrili v Pravadiji. Doslej je ta ležišča izkoriščala neka manjša kmetijska družba. S tem da je ta rudnik prišel v državne roke, upajo, da bo mogoče proizvodnjo najmanj podvojiti in da bo tako znašala najmanj 30.000 ton na leto.

Tudi pridobivanje soli ob obali Egejskega morja je prišlo v roke neke javne družbe. V pristanišču Lagos pridobiva sol že od leta 1913 neka bolgarska družba. Računajo, da bodo v kratkem času proizvodnjo lahko dvignili najmanj na 50.000 ton letno. Pomembni so dalje tudi tako imenovani »solni vrtoč« ob Črnem morju v bližini Burgasa. V tej solarni dobi na leto okrog 36.000 ton soli na leto.

Vse tri omenjene solarne naj bi v kratkem času proizvodnjo toliko dvignile, da bi krile vse bolgarske potrebe po soli. Računajo, da Bolgarija potrebuje na leto približno 120.000 ton soli.

Mandžukuo ima že 45 milij. ljudi

Po podatkih ljudskega štetja, ki jih sporočajo iz Hsinkinga, ima danes Mandžukuo že 45 milijonov ljudi, torej prav toliko kakor Italija. Število mandžukuo prebivalstva razmeroma hitro raste, če pomislimo, da je Mandžukuo imel pred dvema letoma 43.233.000 ljudi. Z drugimi besedami bi se reklo, da ima ta vzhodnoazijska dežela skoro vsako leto milijon prebivalcev več.

Ker primanjkuje na Portugalskem bencina, so prepovedali vožnjo zasebnim avtomobilom in taksijem.

TONE GLAVAN: Zemlja je zadihala

IZVIRNI ROMAN 6.

Saj nista napačen par.

Po opravljenih obredih so ju ljudje še bolj ogledovali, posebno ženske, ki jim radovednost ob takih prilikah kar ne da miru, so stiskale glave, šepetale in ju spremljale z očmi do cerkvenih vrat. Potlej so jima zopet čestitali in rokovanja kar ni hotelo biti konca. Novak je hodil okoli, pogovarjal svate in druge ljudi, se smehljaj in dobro se mu je zdelo. Da, odkar je bila Manca na svetu, si je venomer predstavljala, kakšna bo njena svatba. Ne, tako slavnostne si ni niti v sanjah mislil. Tako svetost, tako spoštovanje! Vihali si je brke in venomer mu je šlo na smeh.

Pri Nacelovih so spet sedli na voz in se odpeljali po beli in široki cesti v Kriz.

Doma je bilo že vse pripravljeno. Za ta dan je Novakova najela obe farovski kuharici, da sta vodili kuho. Ti dve sta bili v mestu in znata, da se reče. Kdo izmed kmetičkih žensk se razume na mestno kuho, na prazen krompir, na pečenko, na pečeno kuretnino, na razne poslastice, kot so torte in druge dobrote, ki jim še imena ne more vedeti? In izkazali sta se! S seboj sta prinesli že narejene torte, piškote, slaščice, doma pa sta še vse dopolnile pekle in cvrle, da je šumelo in dišalo po vsej hiši. Novakova jih je samo od daleč ogledovala, sem in tja priskočila na pomoč, drugače pa jo pustila, da so jima stregle nalašč za to priliko najete puntare iz vasi.

Svatje so samo sedli za mizo in najprej je prišla na vrsto čaša vina. Novak je slavnostno vstal, potrkal z nožem ob kozarec, podelal po prostorni kmetički sobi, če so vsi pozorni in pripravljeni, da poslušajo njegovo zdravico. Potlej je začel:

»Predragi ženin, preljuba nevesta! Danes je vajin praznik, ki

se ga bosta skozi vse življenje vsak dan spominjala. Danes sta se odločila, da si ustvarita nebesa na zemlji. Pri tem naj vaju vodi ljubezen, samo ljubezen in nič drugega kakor ljubezen. Vse slabo pustita ob strani, dobro pa bo prišlo samo od sebe. Zato pa ne pozabita Boga, Matero božjo, in kadar vama bo šlo težko, zmolita očenaš na čast vsem svetnikom in dajta včasih za maše. Tako bosta imela res lepo, srečno in veselo življenje. Otrke, ki vama jih bo Bog dal, pa vzgojita prav tako v ljubezni in v strahu božjem. Ne uporabljajta preveč šibe, čeprav pravijo, da šiba novo mašo poje, ker jaz pravim: Kjer je ljubezen, tam je šiba odveč. Takó, jaz sem povedal, kar sem mislil. Spijmo, predragi in preljubni svatje, čašo vina na zdravje naših mladih in želimo jima vso srečo na tem in onem svetu. Na zdravje!»

Dvignil je kozarec visoko pod strop. Svatje so vstali, nazdravljali in trkali ob kozarce. Ženin in nevesta sta se jim močje in smehljaje zahvaljevala. Potlej so izpraznili kozarce, in dekleta v belih predpasnikih so prinesla na mizo juhe. Pogovor je utihnil in čutili je bilo samo srebanje ustne in žvenkljanje žlic ob krožnike.

Sprva je bilo razpoloženje bolj klavirno, ker se svatje kar niso mogli uživet. Tudi harmonika ni zalegla. Sem in tja se je oglasila pešema, a je po nekaj klicah vselej žalostno in neopazno utihnila. Novaku je bilo nerodno. Zato je govoril glasno, da ga je mogla slišati vsa soba in vsi so se mu smejali, čeprav bi se sicer nihče ne smejal. Smeh pa je bil trenuten, zadržan, poteze na licih so bile hlinjene in so se precej potegnile v prejšnjo lego navadnega, resnega obraza. Šele vino jih je čez čas nekoliko ogrelo, posebno nekateri, bolj zgornje, ki so pili vsled dolgočasnja in slabe volje. Družba je jela živeti. Novak je prišel svobodneje dihati in nič več se ni počutil na trnju kot precej v začetku. Kajpak, vsak začetek je težak!

Kar nanaglooma so govorili vsi križem. Začeli so zopet nazdravljati in nekaterim se je jezik pošteno zatikal, da so bili že kar smešni videti. Potlej je zapela spet harmonika in svatje so se spominili, da morata zaplesati ženin in nevesta. Saj potlej tako več ne

bosta. In če bosta, ju bo sram, ker za zakonske ljudi se ples ne spodobi. Matevž in Manca sta se sicer branila, a naposled sta le vstala izza mize in se na muziko valčka lahno zavrtela po sobi. Harmonikar se kar ni hotel utruditi. Vlekel je meh, žulil cigareto in neusmiljeno tipal po gumbih in izvaljal prijetne glasove, da so se vsem v taktu privzdigovale pete. Manca se je čisto predala Matevžu. Tako naj bo vse življenje! Ona se mu je dala popolnoma, on naj jo vodi in krmari, kakor ve in zna, ona mu je samo pomočnica in svetlovalka, prvo in zadnjo besedo pa mora imeti on, glava družine, glavar doma, polja in hoste... Gledala mu je v oči in se mu smehljala. Matevž je bil resen in ni mu bilo do smeha. Pazil je na muziko in na ples.

Ko je harmonika vendar utihnila se je Manca naslonila možu na prsi, ker je bila že čisto obnemogla, on pa jo je krepko prijel za roko in jo vedel k mizi.

»Si se utrudila?« jo je nežno vprašal.

»O, ne,« je zmajala. »Samo vročljava sem, še sedaj se mi vrti. Daj, bodi že pri miru, Tevžek!« ga je pocuknila za ušesa.

»U, ti!« je dejal Matevž in posnemal v govoru otroka, ter odmaknil uho.

Nato so spet pili, vmes prigrizovali potico, torto, pili čaj in bili ves čas dobre volje.

Proti večeru je prišel Novak nagovarjati Jernejca, naj vendar še on kaj spregovori. Vsak je že govoril, še ženske, pa bi on ne, ki je ženinov oče. Jernejce, ki ga je tudi že malo čutil, se je branil, češ o tem sploh ni in ne more biti govora. Izgovarjal se je na starost, da se mu jezik zatika, da mu besede ne gredo prav iz ust in da ga le preveč čuti... Novak je na vse to zmignil z roko, prijel bližnjo žlico in potrkal ob steklenico. Družba se še zmenila ni, tako je bilo vse živo. Zato je potrkal znova in zelo močno. Svatje so utihnil, Novak se je dvignil.

»Ne smete misliti, da bom spet govoril, ne, ampak zdaj bo govoril ženinov oče Boštjan Jernejce.

»Živio, živio, na dan z besedo!« so klicali svatje.